

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Ινστιτούτο της Δανίας, Πρεσβεία της Δανίας

Οψεις του Κινηματογράφου της Δανίας

Ιανουάριος –Μάιος 2017

της Ιωάννας Αθανασάτου

Ιστορικού Κινηματογράφου, Πανεπιστήμιο Αθηνών

και Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Προβολή 7-3-2017

In a better world /Ισως αύριο (2011)

Σκηνοθεσία Susanne Bier

Η Susanne Bier είναι μία σημαντική σκηνοθέτης που συνδέθηκε στενά με το *Δόγμα 95*, διαφοροποιήθηκε στην πορεία και έδωσε μια σειρά από ταινίες που συνάντησαν την αποδοχή του κοινού, βραβεύθηκαν σε μεγάλες διοργανώσεις αλλά δέχθηκαν αρκετές φορές και σκληρή κριτική.

Το 2011 κέρδισε το Οσκαρ ξενόγλωσσης ταινίας με το έργο «Haennen”(δανέζικος τίτλος, που σημαίνει εκδίκηση), που προβλήθηκε στην Ελλάδα με τον τίτλο «Ισως αύριο» και με αγγλικό τίτλο «In a better world”. Η πολυσημία του τίτλου δηλώνει ίσως και την πολυπλοκότητα των θεμάτων που θίγονται σε αυτήν την ηθικοφιλοσοφική ταινία καθώς και τα πολλά πεδία στα οποία κινείται το σενάριο του Anders Thomas Jensen .

Η δράση διαδραματίζεται σε δυο αντιθετικούς φιλικούς χώρους 1)σε ένα στρατόπεδο προσφύγων στην Αφρική, στη μέση της ερήμου 2)σε μια τυπική Βορειοευρωπαϊκή πόλη, στην επαρχία της Δανίας όπου εκτυλίσσεται η ανιαρή καθημερινότητα. Κύρια πρόσωπα δύο πατέρες με τους γιους τους . Ο Αντον, γιατρός που δουλεύει σε στρατόπεδο προσφύγων στην Αφρική (Mikael Persbrandt), πατέρας του δεκάχρονου Ελίας (Markus Rigaard) είναι συνεχώς απών από τη ζωή του γιου του και από τον σε κρίση γάμο του με την επίσης γιατρό σύζυγό του Μαριάν (Trine Dyrholm). Ο Κλάους (Ulrich Thomsen), πολυάσχολος μπιζνεσμαν μόλις έχει χάσει τη γυναίκα του από καρκίνο και αντιμετωπίζει την οργή και την κατηγορία για την απώλεια από τον γιό του Κρίστιαν(William Johnk Nielsen). Οι γονείς ψυχικά απομακρυσμένοι από τα παιδιά τους, απορροφημένοι στις δραστηριότητές τους αδυνατούν να παρακολουθήσουν την προσωπική ζωή τους. Απέναντι σε αυτήν την απουσία, οι δύο μικροί έφηβοι χτίζουν μια δυνατή φιλία σε ένα στιγματισμένο

από την απώλεια και τή βία περιβάλλον. Το έργο αγγίζει το πολύ σοβαρό και ευαίσθητο θέμα του *bullying/της σχολικής βίας*, θύμα της οποίας πέφτει ο Ελίας σαν «ξένος», λόγω της σουηδικής καταγωγής του. Η κατάσταση οξύνεται και η ταινία δείχνει πώς από ασήμαντες αρχικά εκδηλώσεις, οδηγούμαστε σε ακραίες μορφές, όπου τα θύματα γίνονται θύτες. Με επίκεντρο τους ανήλικους ήρωες, το σενάριο διερευνά τις διαφορές στην εκδήλωση και την αντιμετώπιση του *φαινομένου της βίας*, πού μοιάζει να διαπερνά τους πάντες, ανεξαρτήτως φυλής, κουλτούρας, ηλικίας και να έχει *παγκόσμιο χαρακτήρα*. *Παράλληλα θέτει ερωτήματα και ηθικά διλήμματα*, εμπλέκοντας άμεσα τον θεατή. Κατά την προσωπική μου θεώρηση δύο είναι οι πιο συγκλονιστικές στιγμές του έργου Η σκηνή της ταπείνωσης του Αντον, μπροστά στα μάτια των δύο αγοριών, καθώς δέχεται τα χαστούκια στο γκαράζ από ένα «ματσό» τραμπούκο εργάτη (σχόλιο της εφημερίδας Guardian παραπέμπει σχετικά στο βιβλίο του Χρήστου Τσιόγκα «Το χαστούκι»). Και η σκηνή πού ο ίδιος άνθρωπος, καθώς βρίσκεται στο επίκεντρο μίας ακραίας βίας κατά αμάχων και ανυπεράσπιστων γυναικών στο στρατόπεδο της Αφρικής, αντιλαμβάνεται ότι ο *πασιφισμός* δεν είναι πάντοτε η κατάλληλη μέθοδος αντιμετώπισης του κακού και η ανθρώπινη δικαιοσύνη απαιτεί δυναμική απάντηση. Η σκηνή στο στρατόπεδο λειτουργεί σαν ρήξη-γροθιά στο στομάχι του θεατή σε σχέση με την πασιφιστική λογική στην σκηνή του γκαράζ. Και όλα αυτά δοσμένα με εξαιρετική κινηματογράφηση, ιδίως φωτογραφία, ρυθμό και μοντάζ.

Η εξέλιξη της ταινίας, μερικές πλευρές της και η έκβασή της έχουν προκαλέσει κάποιες ενστάσεις και κριτικές για «μελοδραματισμό». Αξίζει να συζητήσουμε τη συγκεκριμένη ταινία της Susanne Bier στο πλαίσιο των σύγχρονων θεωριών για το Μελόδραμα, θεωρώντας ότι συμπυκνώνει τις αντιφάσεις του μελοδράματος, αλλά και την διαφορά του με τον συναισθηματισμό (sentimentalism). Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα φαίνεται για τις ανάγκες της ανάλυσης η έννοια της «μελοδραματικής φαντασίας» όπως την θέτει ο Peter Brooks (Brooks Peter, *The Melodramatic Imagination*, 1976):

«Η μελοδραματική φαντασία συνίσταται στην ηθική σκέψη μίας κοινωνίας πού επιχειρεί να εδραιώσει μια ηθική τάξη σε μια «μετα-ιερή εποχή». Η πρόταση του Brooks συνίσταται στο να δούμε το μελόδραμα ως μια προσπάθεια πλήρωσης του κοσμολογικού κενού πού βιώνει η ευρωπαϊκή συνείδηση (Πατσαλίδης, Νικολοπούλου, 2001). Και ο Elsaesser άλλωστε υποστηρίζει ότι η *αισθητική φόρμα* του μελοδράματος (κατάχρηση της υπερβολής, υπέρμετρη δραματοποίηση-αντιπαράθεση καλού/κακού, θελκτικού/απωθητικού, δικαίωση του καλούμενου happy end) πλησιάζει σε αλήθειες για την ανθρώπινη ύπαρξη, πού αρνούνται να αγγίζουν άλλα είδη (Πατσαλίδης, Νικολοπούλου, 2001).

Η ίδια η σκηνοθέτης άλλωστε έχει αποδείξει με τις ταινίες που υπέγραψε ότι δεν φοβάται την συγκίνηση, δίνοντας ταινίες ανθρώπινες, με έμφαση στη διεισδυτικότητα *στους χαρακτήρες*.

«Πριν από δέκα χρόνια αποφασίσαμε να ασχοληθούμε ουσιαστικά με τα σενάρια, την αφήγηση, Να δουλέψουμε πάνω στους χαρακτήρες και να κάνουμε ταινίες σαφείς και ουσιαστικές».

Βραβεύσεις της ταινίας

- Βραβείο Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου, στην Susanne Bier και τον σεναριογράφο Αντερς Τόμας Γένσεν.
- Βραβείο Κοινού Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου στην Susanne Bier
- Βραβείο για τον καλύτερο ηθοποιό στον Mikael Persbrandt)
- Βραβείο για τα καλύτερα οπτικά εφέ στον Daniel Parkers
- Βραβείο για το καλύτερο φίλμ Δανίας στην Susanne Bier
- Οσκαρ Ξενόγλωσσης ταινίας 2011

Φιλμογραφία της Susanne Bier (επιλογή έργων)

- Η Φρόντ μετακομίζει (1991)
- Οικογενειακές υποθέσεις(1994)
- Ο ένας και μοναδικός (1999)
- Μια φορά στη ζωή μας (2000)
- Ανοικτές καρδιές (2002)
- Ουκ επιθυμήσεις τη γυναίκα του πλησίον σου (2004)
- Μετά το γάμο (2006)
- Ισως αύριο (2011).

Βιβλιογραφία, πηγές

Henning Camre, Morten Pul, Vinca Wiedemann, *Νέος Δανέζικος Κινηματογράφος*, Εκδοση του 46^{ου} Φεστιβάλ Κιν/φου Θεσσαλονίκης, 2005.

Τόμας Βίντερμπεργκ, *Στον απόηχο του δόγματος*. Αφιέρωμα στην Ταινιοθήκη Θεσσαλονίκης, Μάρτιος 2016.

Πατσαλίδης Σάββας, Νικολοπούλου Αναστασία (επ), *Ειδολογικοί και Ιδεολογικοί Μετασχηματισμοί*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2001.

Αθανασάτου Ιωάννα, *Οψεις του Κινηματογράφου της Δανίας*, Προβολές 17-1-2107, 7-2-2017, Αφιέρωμα Ινστιτούτο Δανίας και Πρεσβεία της Δανίας, www.diathens.gr

Brooks Peter, *The Melodramatic Imagination*, New Haven: Yale UP, 1976.

Elsaesser Thomas, "Tales of Sound and Fury. Observations on the Family Meldorama", στο B.K. Grant (ed), *Film Genre Reader II*, Austin: Texas, 1995., p 350-380.

<http://www.provoles.gr>

www.theguardian.com/fil/2011/aug/18/in-a-betterworld-review.